

Lev Tolstoi

***Quanta terra
necessita una persona***

Selecció i traducció de
MARTA NIN

comanegra

***Quanta terra
necessita una persona***

Introducció, 11

Albert, 17

Tres morts, 69

La història d'un cavall, 95

Quanta terra necessita una persona, 169

Dues versions diferents de la història d'un rusc
amb el sostre d'escorça de til·ler, 197

Després del ball, 207

Introducció

Marta Nin

Enguany es compleixen cent setanta anys des que el comte Lev Nikolàievitx Tolstoi (1828-1910) es va donar a conèixer públicament com a escriptor amb la novel·la autobiogràfica titulada *La infantesa*. Més enllà d'obres grandioses com *Guerra i pau* i *Anna Karénina*, que el van fer cèlebre, Tolstoi va escriure milers i milers de pàgines que conformen una monumental obra completa en noranta volums: novel·les, relats, faules, cartes, dietaris, articles. Presentem aquí un tast de la seva narrativa curta a través de sis relats que, d'una manera o altra, ens mostren en petites dosis l'obra literària del comte.

Disposats en ordre cronològic de composició, aquests contes revelen algunes temàtiques de la literatura tolstoiana així com l'evolució que va seguir el pensament filosòfic de l'escriptor. «Albert» du per títol el nom del protagonista del primer relat, un

músic molt talentós però alcohòlic, a través del qual l'autor retrata la vida bohèmia dels artistes; ens hi podem imaginar traços del mateix Tolstoi quan era jove. En aquest relat, escrit als trenta anys, l'autor ens mostra com el geni artístic és tan lliure i arbitrari que es pot expressar també en un ésser bevedor i llicencios fins al punt d'elevat-lo per sobre de tothom. Tolstoi hi aborda qüestions artístiques —sobre el concepte d'art— que anirà aprofundint al llarg dels anys i conclourà en el tractat filosòfic *Què és l'art*, escrit quatre dècades després, en el qual arribarà a criticar severament la pròpia obra per defensar una perspectiva literària més *moral* que no pas *artística*.

Aquest interès moral ja es manifesta en la seva primera etapa com a escriptor. De la lectura de «Tres morts», per exemple, un conte que també va publicar a la trentena, es desprèn la necessitat d'aprendre de la natura l'art de saber morir. És un conte que anticipa en certa manera les paràboles de to popular que escriurà més endavant.

«La història d'un cavall», el relat més llarg d'aquest recull, és posterior a *Guerra i pau* i *Anna Karénina*, i pertany al Tolstoi madur, convertit a una mena de cristianisme anàrquic. En rus el nom del cavall narrador (*Kholstomer*) significa literalment «mesura-teles».

Fa referència a la persona que es dedicava a mesurar la llargada d'una tela a partir del gest d'estendre el braç, i al·ludeix al pas llarg i estès de l'animal, que recorda l'amplitud del moviment que es fa quan es mesura una tela. En català aquest substantiu no té cap traducció en una sola paraula, i per no allunyar-nos massa de la funció del nom en la narració, hem optat per *Perxador*, que és el barquer que fa avançar la barca empenyent una perxa contra el fons de l'aigua. D'una banda, ens mantenim en el terreny d'una activitat humana, d'una professió. D'altra banda, el moviment que fa el perxador és llarg i ampli, molt semblant al del mesura-teses. Aquest conte, narrat gairebé sempre des del punt de vista d'un cavall, és l'exemple perfecte del concepte de defamiliarització o estranyament segons Víktor Xlovski, teòric del formalisme rus. Es tracta de presentar un contingut comú d'una manera no consuetada amb la intenció d'afavorir una nova perspectiva del món. Així doncs, des del punt de vista d'un cavall entendrem millor el significat de la roda de la fortuna, la tirania de la llei humana de la possessió o la virtut de l'estoïcisme.

Pel que fa a la narració que dona títol a aquest recull, «*Quanta terra necessita una persona*», James Joyce la considerava la millor història de la literatura

universal. És un relat que també va ser molt apreciat pel filòsof Ludwig Wittgenstein, que solia convidar els seus alumnes a reflexionar-hi. Anys enrere, el títol d'aquest conte s'havia traduït a altres llengües europees com a *Quanta terra necessita un home* (*man, hombre, homme, uomo*). En rus, però, l'autor fa servir la paraula человек [*txelovek*] que no té cap connotació de gènere i equival al concepte de *persona*; per tant, emprar aquest terme en el títol no només és correcte, sinó que en restaura el sentit original. Emprant aquest *persona* no volem fer de Tolstoi un paladí de la inclusivitat lingüística. No es tracta de caure en els malabarismes de qui fa un abús d'aquest terme, sinó més aviat d'optar per la correspondència semàntica més adient. L'ús de la paraula *home* per referir-se de manera genèrica a un ésser humà adult ja era una qüestió espinosa fa més de tres segles, i no la resoldrem aquí.

Els dos relats que tanquen el recull pertanyen a l'última dècada de vida de l'autor. «Dues versions diferents de la història d'un rusc...», publicat de manera pòstuma, és una altra prosopopeia amb la qual ens il·lustra des d'una lent no consuetada, és a dir, des de la perspectiva del regne de les abelles, de quina manera s'entrellacen la responsabilitat individual i col·lectiva.

Tolstoi mateix va ser un aficionat de l'apicultura i, en la seva dilatada producció artística, les abelles apareixen en una multitud de símils (recupereu el llarg paral·lisme que estableix a *Guerra i pau* entre la situació a Moscou a l'arribada de les tropes napoleòniques i un rusc a les acaballes, sense reina).

Pel que fa a «Després del ball», definit per Isaak Bàbel com l'únic veritable relat de Tolstoi (tots els altres eren novel·les abreujades, segons l'autor jueu rus), hi trobem alguns dels atributs que han donat més fama a l'autor, com ara l'acurada tria dels detalls, així com un quadre agut i subtil del seu antimilitarisme.

A través d'aquests contes, Tolstoi ens ofereix algunes de les perles dels seus grans volums gairebé sense que ens n'adonem, mostrades des de l'interior del nacre. Hi trobem el retrat de personatges perduts en un anhel o immersos en una recerca interior, imatges de l'alta societat russa o l'aspiració a descobrir la veritat essencial del significat de l'existència. Només li calen poques pàgines per deixar-nos una impressió que ressona dins nostre.

